

СТАНДАРТЧИЛАЛ, ТЕХНИКИЙН ЗОХИЦУУЛАЛТ, ТОХИРЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ИТГЭМЖЛЭЛИЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургаадугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт Монгол Улсын иргэн нь эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй; гэж заасан.

Монгол Улсын Их хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор батлагдсан “АЛСЫН ХАРАА-2050”¹ Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын Зорилт 2.5-ын 1 дүгээр үе шатны (2021-2030) 4-т “Хүнсний сүлжээний бүх үе шатанд бүртгэл, чанарын удирдлага, хяналт, баталгаажуулалтын тогтолцоог бэхжүүлнэ.” гэж, Зорилт 4.4-ийн 2 дугаар үе шат (2021-2030)-ны 3-т “Монгол Улс бүс нутгийн эдийн засаг, худалдааны интеграцад нэгдэж, худалдааг хөнгөвчилнө. гэж тус тус заасан.

Түүнчлэн Монгол Улсын Их хурлын 2021 оны 106 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Шинэ сэргэлтийн бодлого”-ын 6.2-т “Засгийн газрын бүтэц, зохион байгуулалтад цогц шинжилгээ хийж, үнэлэлт, дүгнэлт өгч, оновчтой бүтцийг тогтоон, төрийн зарим чиг үүргийг хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодод шилжүүлнэ.”, 6.3-т “Төрийн хяналт, шалгалтын давхардсан тогтолцоог цэгцэлж, төлөвлөгөөт шалгалтыг түр хугацаанд зогсоон, төрийн байгууллагаас шаарддаг тусгай зөвшөөрөл, техникийн нөхцөлийн тоог бууруулна.” гэж, УИХ-ын 2020 оны 23 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсыг 2021-2025 онд хөгжүүлэх таван жилийн үндсэн чиглэлийн 4.4.4-т “экспортыг дэмжих, худалдааг хөнгөвчлөхөд стандартчилал, тохирлын үнэлгээний бодлогоор дэмжлэг үзүүлнэ.” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2022 оны 36 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Хүнсний хангамж, аюулгүй байдлыг хангах талаар авах зарим арга хэмжээний тухай” төлөвлөгөөний хүрээнд 1/Хүнс хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн салбарын эрх зүйн орчныг сайжруулах чиглэлээр Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг боловсруулж Монгол Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг Стандарчилал, хэмжил зүйн газар, Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яаманд даалгасан.

Энэхүү харилцааг анх удаа зохицуулах зорилгоор 1994 онд Монгол Улсын Их хурлаас Стандартчилал, чанарын баталгаажуулалтын тухай хуулийг батлан хэрэгжүүлсэн бөгөөд, эдийн засаг, нийгмийн харилцааны онцлогт нийцүүлэн 2003 онд Стандартчилал, тохирлын үнэлгээний тухай хууль, 2017 онд Стандартчилал, техникийн

¹ Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 54 дүгээр тогтоолын хавсралт, Төрийн мэдээлэл эмхтгэл 2020 оны №25,

зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийг тус тус батлан, мөрдүүлж иржээ.

Дээрхи хууль зүйн үндэслэл, шаардлага нь Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулах үндэслэл болно.

1.2.Практик шаардлага

Өнөөгийн байдлаар Монгол Улсад 6525 стандарт хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа бөгөөд хүн, хуулийн этгээдээс стандартыг дагаж мөрдөхгүй үйл ажиллагаа эрхэлж, үйлчилгээ үзүүлдэгээс шалтгаалж хүний эрүүл мэнд хохирох, амьдрах орчин нөхцөл алдагдах зэрэг олон сөрөг үр дагаврууд гарсаар байна. Цаашид улс орон даяар бүхий л салбарт стандартыг дагаж мөрдөх, хэвшүүлэх зайлшгүй шаардлага зүй ёсоор тавигдаж байна. Орчин үед стандартгүй бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ гэж байхгүй бөгөөд энэ нь хүний эрүүл мэндээ хамгаалуулах, эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхтэй салшгүй холбоотой юм.

Батлагдсан стандарт хэрэгжихгүй байгаа шалтгаан нь хяналт, зохицуулалт, зөвлөн туслах ажиллагаа хангалтгүй, үйлдвэрлэгч, үйлчилгээ эрхлэгч этгээд заавал стандартын дагуу үйлдвэрлэл, үйлчилгээ явуулах ёстойгоо мэддэггүй зэргээс шалтгаалж байна.

Стандарт нь холбогдох хууль тогтоомжоор заавал дагаж мөрдөхөөр заагаагүй бол сайн дураар буюу үйлдвэрлэгч, нийлүүлэгч нь сонгон хэрэглэх баримт бичиг байдаг нь олон улсын практик юм. Гэвч стандартын талаарх тодорхойлолтод сонгон хэрэглэх баримт бичиг гэж заасан нь иргэд, аж ахуйн нэгжид төөрөгдөл, тодорхойгүй байдал үүсгэж байна. Тухайлбал, хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хуулийн дагуу Засгийн газраас тохирлын үнэлгээнд заавал хамрагдах бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний хувьд стандартыг тодорхойлон заадаггүй нь хяналт шалгалтын нэгдмэл, ойлгомжтой байдлыг алдагдуулж байна.

Засгийн газрын 2018 оны 291 дүгээр тогтоолоор 644 нэр төрлийн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг тохирлын үнэлгээнд заавал хамруулах шаардлагатай буюу холбогдох стандартуудад нийцсэн бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг зах зээлд нийлүүлэх шаардлагыг тавьсан байна. Гэвч эдгээр заавал мөрдөх шаардлагатай стандартуудын хэрэгжилт практикт төдийлөн хангалтгүй байна. Тухайлбал, зөвхөн хүнсний бүтээгдэхүүнийг авч үзэхэд дотоодын 10 хувь, импортын 5 хувь, үйлчилгээний 70 хувьд стандартын баталгаажуулалтыг хийжээ.

Энэ нь төр хүний нөөц, тоног төхөөрөмжийн хүчин чадлын хувьд зах зээл дээр нийлүүлэгдэж байгаа тохирлын үнэлгээнд заавал хамрагдах ёстой бүхий л бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний стандартын хэрэгжилтэд бүрэн хяналт тавих боломж сул байгаатай холбоотой. Түүнчлэн одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж буй Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулиар стандартын хяналтыг мэргэжлийн хяналт болон гаалийн байгууллага л хэрэгжүүлэхээр заасан.

Хуулийн дагуу хэрэгжилтийн хяналтын тогтолцоонд хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлэх, төр-хувийн хэвшлийн түншлэлийг бий болгох боломж нээлттэй боловч хувийн хэвшлийн оролцоо, эрх хэмжээг нарийвчлан тодорхойлоогүйгээс гадна зөвхөн төрийн зүгээс тохирлын үнэлгээг хийсээр байгаа нь тохирлын үнэлгээнд хувийн хэвшлийн байгууллагуудын оролцоог хангалттай хэмжээнд нэмэгдүүлэх, тохирлын үнэлгээг хөгжүүлэх, олон улсын түвшинд хүргэх боломжгүй байдалд хүргэж байна. Цаашид итгэмжлэлийн үйл ажиллагааны үр дүнд тохирлын үнэлгээний байгууллагын үйл ажиллагааг төрөөс дэмжин ажиллах, зах зээлийн өрсөлдөөнийг бүрдүүлэх цаг үеийн шаардлага тулгарч байна.

Бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартын хувьд иргэд, хэрэглэгчдийн зүгээс гаргасан гомдлын мөрөөр авч хэрэгжүүлэх хариуцлагын арга хэмжээ хангалтгүй, дагаж мөрдөх стандартуудын талаарх төрийн хяналт, шалгалтын уялдаа холбоо сул, мөн тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн харилцаанд төр-хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаа хангалтгүй, зах зээлд нийлүүлэгдэж байгаа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээ, үйл ажиллагаа эрсдэлтэй хэвээр байна.

Иймд стандарт, тохирлын үнэлгээ, техникийн зохицуулалтыг батлах, мөрдүүлэх, хэрэгжилтийг хангах процессыг хуулиар тусгайлан зохицуулах шаардлагатай гэж үзлээ.

Хоёр.Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

2.1.Монгол Улсын хөгжлийн баримт бичигт дурдсан стратеги, чиг хандлагад нийцүүлэн улс орон, нийгэм, эдийн засгийн аюулгүй байдлыг хангаж, экспортыг нэмэгдүүлж, үндэсний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэхэд стандартчилал, тохирлын үнэлгээ, сорьцын хяналтын бодлогоор дэмжлэг үзүүлэх зорилгоор хуулийн төслийг боловсруулна.

2.2.Хуулийн төсөлд Монгол Улсын хэмжээнд дагаж мөрдөх стандарт, техникийн зохицуулалтыг боловсруулах, хэлэлцүүлэх, батлах үйл ажиллагааг тодорхой болгож, тус үйл ажиллагаанд төр, иргэн, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагын буюу олон талт оролцоог нэмэгдүүлнэ. Тухайлбал, стандартыг тохирлын үнэлгээний асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага баталж байгааг өөрчилж төрийн байгууллага, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагын тэнцүү тооны төлөөлөл бүхий, салбаруудын эрдэмтэн, мэргэжилтэн, шинжээчдээс бүрдсэн Зөвлөл хэлэлцэж, батлахаар тусгана.

2.3.Хуулийн төсөлд хуулийн зорилт, зарчим, нэр томъёоны тодорхойлолт, стандартчилал, тохирлын үнэлгээний төрийн байгууллагын тогтолцоог тусгана. Түүнчлэн, стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, аймаг, нийслэлийн байгууллагын эрх, үүргийг нарийвчлан тодорхой заана.

2.4.Төрийн хяналт шалгалтаар заавал дагаж мөрдөх шаардлагатай стандартын тохирлын баталгаа, тохирлын үнэлгээг хууль, тогтоомжийн дагуу хийгдсэн эсэхэд хяналт тавих, хэрэгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлэх зэрэг өөрчлөлтүүдийг тусгана.

2.5.Хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчин, бүтээгдэхүүн, үйлдвэрлэлийн аюулгүй байдлыг хамгаалах зорилгоор Монгол Улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй стандарт, техникийн зохицуулалтын хэрэгжилтийг хангах чиг үүргийг стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага, аймаг, нийслэлийн байгууллага хариуцахаар, хяналт тавих чиг үүргийг салбарын хяналтын байгууллага хэрэгжүүлэхээр тусгана.

2.6.Хуулийн төсөлд стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага болон итгэмжлэлийн байгууллагын чиг үүргийг ялгамжтай тусгана.

2.7.Хуулийн төсөлд техникийн зохицуулалт, стандартчилал, тохирлын үнэлгээ, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн үйл ажиллагааг нарийвчлан зохицуулж,

стандартчилал, тохирлын үнэлгээний асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагаас стандарт, техникийн зохицуулалт, баталгаажуулалтын мэдээллийн нэгдсэн санг бүрдүүлж, үйл ажиллагаандаа ашиглах; стандартчилал, тохирлын үнэлгээний санхүүжилтийн талаар тусгана.

Гурав.Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хуулийн төсөл батлагдсанаар стандартыг хэрэгжүүлэх тогтолцоо боловсронгуй болж, олон улсын нийтлэг практикт нийцсэнээр дотоодын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний чанар, стандартыг олон улсад зөвшөөрөх, гадаад худалдаа, экспортыг хөнгөвчлөх нөхцөл сайжирна.

Түүнчлэн стандартыг боловсруулж, батлахад төрийн чиг үүрэг, хуулийн этгээдийн оролцоо тодорхой болж, үйлдвэрлэгч, нийлүүлэгч стандартын хэрэгжилт хангагдана.

Төрөөс зөвшөөрөл олгох, төрийн хяналтыг хэрэгжүүлэхэд илүү хялбар буюу тавигдах үндсэн нөхцөл, шаардлагыг тохирлын баталгаанд үндэслэн хүлээн зөвшөөрөх тул төрийн албан хаагчид нөлөөлөх авлигын эрсдэлийг бууруулна.

Дөрөв.Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн талаар

Энэхүү хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын нэгдэн орсон олон улсын гэрээ, конвенц болон бусад хууль тогтоомжид нийцсэн бөгөөд хуулийн төслийг дагалдуулан Автотээврийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Баяжуулсан хүнсний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол хэлний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Стандартчилал, техникийн зохицуулалт, тохирлын үнэлгээний итгэмжлэлийн тухай хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай, Тамхины хяналтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хот, суурины ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Хууль хүчингүй болсонд тооцох тухай, Хүнсний бүтээгдэхүүний аюулгүй байдлыг хангах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг тус тус боловсруулна.